

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Marmberner E 814

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 15

Stockholm den 10 April 1913

6:e årg.

<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{4}$ år.. kr. 4: 50 $\frac{1}{2}$ år.. kr. 2: 50 $\frac{3}{4}$.. " 3: 50 $\frac{1}{4}$.. " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. — Stilm 1913, F. Englund's Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	--	--	--	--

En af våra största kvinnofrågor.

Kvinnorna ha börjat få klart för sig, att de inte ha det alltför bra inom samhället, och så har den ena "frågan" efter den andra ställt upp sig och kvinnorna sätta in vilja och krafter på att få dessa frågor lösta efter en rättvis princip. Mer eller mindre strid har stått eller står om dem, mer eller mindre aktuella äro de, i mer eller mindre stark sammanlutning ha kvinnor trädt fram för dem. En fråga framför de andra har samlat massor af kvinnor, då den i sig tyckes bära lösningen af de många — rösträttsfrågan. En oerhörd kraftinsats göres dagligen för att samhället skall bringas till förstående af att kvinnorna vilja ha medborgerliga rättigheter, att de böra ha medborgerliga rättigheter, att samhället icke kan undanhålla dem dessa rättigheter. Och man säger: hade vi rösträtt, skulle vi kunna få ändring i det och det och det.

Men vi ha inte rösträtten, och en kvinnofråga af den djupaste, mest ingripande betydelse, fundamental för hela värdesättandet af kvinnan, står under tiden på dagordningen, är brännande aktuell, utan att kvinnorna i allmänhet, de, som så kraftigt strida för den politiska rösträtten, de, som arbeta för rättvisare aflöningsprinciper, de, som söka tillvarata kvinnans rätt i äktenskapet och i andra särskilda förhållanden, vaknat upp till att verkligen fatta, att om detta är det den stora striden

skall stå, här är den stora skriande orättvisan, här är klyftan ned till grunden mellan man och kvinna.

Så länge den reglementerade prostitutionen af samhället upprätthålles är kvinnan icke och kan icke vara mannens jämbördiga like, hon hör till slafklassen, för hvilken det finnes särskilda förordningar, särskilda straff, snart nog kanske särskilda lagar. Mannen drabbas inte af dem, han går fri, där kvinnan kan dömas.

Detta är den stora fråga, som djupast rör alla kvinnor, ty ut från detta faktum, att det finnes en pariasklass, till hvilken endast kvinnor kunna räknas enligt männens domslut, går i grunden värdesättningen af kvinnorna i alla lifvets förhållanden. Och vidare är detta den största, den mest upprörande rättskränkning, som de s. k. civiliserade samhällena kunna uppvisa.

Hur kunna kvinnor stå lugna och afvaktande inför denna fråga?

I långa tider har det visserligen funnits kvinnor, som insett hvad detta betydde och som satt in sina krafter på att få bort detta förfärliga missförhållande. Men de ha varit få, och de haft föga eller ingen hjälp från de i kvinnorörelsen arbetande.

Det är på tid att detta blir annorlunda, att de för särskilda mål arbetande kvinnoakskvinnorna gå till grunden med denna fråga och samla sig kring

protester mot reglementeringen, i hvilken form den än kommer till synes.

Detta särskildt nu, då såsom bekant reglementeringskommitténs förslag, hvilket ju visserligen afser borttagandet af den reglementerade prostitutionen sådan den nu förekommer, i en punkt går ut på att enligt lag gifva vissa prostituerade kvinnor en särställning, som hittills dock endast genom godtyckliga polisförordningar upprätthållits.

En liten broschyr blir i dessa dagar synlig i bokhandlarna, hvilken bär titeln Några synpunkter angående lagförslag i en af våra största kvinnofrågor, signerad Es. Ek. Den talar i den sak, som här berörs, på ett ingående och belysande sätt. Den är ett ljungande rättfärdighetsrop och en nedgörande kritik af den manliga rättskänsla, om man så skall nämna den, som genom förslaget om lösdrijfvarlagens tillämpning på de s. k. helprostituerade kvinnorna skapar "en lag, som i orättvisa mot kvinnorna icke har sin like i svensk rättsskipning, en klasslag utan motstycke i vidrighet", för att tala med författaren.

I Dagny har på sin tid utförligt redogjorts för reglementeringskommitténs förslag. Hvad som nu åsyftas är att fästa våra läsares uppmärksamhet på Es. Eks lilla broschyr, på samma gång som vi, i anslutning till det syfte, hvori det lilla häftet skrivits, vilja väcka kvinnornas känsla af att för denna sak få de ej stå likgiltiga och passiva. Inom kort är detta en riksdagsfråga, och männen gå att fatta beslut i den. I Stockholm har i dessa dagar, som på annat ställe i tidningen meddelas, Svenska föreningen för moderskydd och sexualreform redan nu framträdtt med en protest. Det måste blifva flera. För att ännu en gång citera Es. Ek, "— låt oss ena oss i den bestämdaste protest mot att det tjugonde seklets 'folkrepresentanter' gentemot nationens kvinnliga och orepresenterade hälft skulle kunna inskrida med ett stadgande, så förnedrande, att trots föregående tiders våld och orätt mot kvinna ett liknande dock aldrig fläckt svensk lag".

Hvad Es. Eks broschyr för öfrigt beträffar, lämnar den i sin korthet en ypperlig utredning af hvad saken gäller och är på den grund af stort värde för alla dem, som ej äro inne i frågan och som böra skaffa sig insikt i den.

Insänd litteratur.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Tidens längtan.** Ett försök att förkunna nutidens människor den gamla sanningen. Af *Karl Girgensohn*. Översättning från originalet: "Zwölf Reden über die christliche Religion" af *E. Weer*. — **Kristendom och historia** jämte andra uppsatser. Af *Adolf Harnack*. Bemyndigad översättning af *August Carr*.

Aktiebolaget Ljus, Stockholm: **Handbok i färgning med växtämnen på ylle.** En ledning vid färgning i hemmen. Af *Elisabeth Wärn-Bugge*.

Folkpensioneringsförslaget.

Den k. propositionen angående allmän pensionsförsäkring är nu remitterad till ett för behandling af densamma tillsatt särskildt utskott. Hvad man angående utskottet har att annotera, är att den troligen i denna fråga mest sakkunnige af riksdagens ledamöter, borgmästare Jakob Pettersson, ej insatts i utskottet. Men — som bekant — är hr Pettersson ej vän af förslaget utan har bekämpat det såväl ur fattigvårdssynpunkt samt i hvad det berör kvinnorna. Sakkunskapen blir under sådana förhållanden, som synes, af ingen vidare betydelse.

Stockholms arbetarekommun har för sin del vid ett möte antagit en resolution, hvori uttalas, att regeringsförslaget fortfarande ur arbetareklassens synpunkt är så otillfredsställande, att det icke bör godkännas af socialdemokratiska riksdagsgruppen. Mötet uppmanade därför representanterna att rösta mot regeringsförslaget och arbeta för ett uppskof med frågan.

Kvinnomöten hållas fortfarande i olika delar af landet, hvarvid resolutioner fattas med yrkande på ändring af förslaget i syfte att kvinnorna skola bli likställda med männen.

Reglementeringen och lösdrijfvarlagen. Svenska föreningen för moderskydd och sexualreform i Stockholm har på ett möte sistlidna lördag upptagit den brännande frågan om reglementeringen och lösdrijfvarlagens tillämpning på de s. k. helyrkesprostituerade enligt reglementeringskommitténs förslag. Sedan dr Alma Sundquist och advokat Eliel Löfgren ur olika synpunkter skarpt kritiserat detta, antog mötet enhälligt följande resolution:

Män och kvinnor, samlade till opinionsmöte, uttala en energisk protest mot alla försök vid föreliggande lagstiftning angående motarbetandet af de smittosamma könsjukdomarnas spridning att brännmärka kvinnor såsom de enda felande och de enda smittofarliga, mot allt som kan hindra sjunkande kvinnors sedliga och sociala höjande, mot hvarje åtgärd, som tvingar ned kvinnor i elände, männen till förströelse, mot alla lagar, förordningar eller bruk, som på grund af orättfärdigt bedömande af sexuella frågor öfverlämna kvinnor åt myndigheters godtycke, således mot den reglementerade prostitutionen och mot lösdrijfvarlagens tillämpning på de s. k. helyrkesprostituerade enligt reglementeringskommitténs förslag.

Sexdagars-skolan i Stockholm för sömmerskor. Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskott har tillstyrkt folkskoleöfverstyrelsens förslag om upprättande från och med augusti af sexdagars kostnadsfri yrkesskola för klädsömnad. För ändamålet begäres dels 9,050 kr till inredning af lokaler i Repslagargatan 24, dels ock 2,700 kr. till driftkostnaderna under innevarande år.

Svensk Hemslöjds vår- utställning.

Föreningen för svensk hemslöjd har i dessa dagar haft sin sedvanliga vårutställning i sina båda lokaler i Stockholm, centrallokalen vid Biblioteksgatan och möbelaafdelningen vid Riddargatan. I den senare var ett antal nya rumsinteriörer anordnade, komponerade af arkitekten Zickerman och fru Gullberg. Angående dessa bör främst framhållas den förstnämndes matrumsmöbel af mahogny i Chippendale-stil klädd med grönviolett s. k. gåsögonsväf. Särskildt praktisk och lämpad för sommarvillor synas föreningens mattor i bomullsflossa vara, af hvilka en, komponerad af fru Gullberg i färgskiftande toner, vackert anslöt sig till ofvan nämnda möbel. Tilltalande var äfven den lilla interiören — efter ett rum på Årsta, Fredrika Bremers hem — med möbel i gråblått trävirke med hvit ornering och klädsel, mattor och gardiner med rosmotiv. Treffliga för hvardagsrum äro två möbler af fru Gullberg, en i grönlaserad björk, klädsel linneväf i blått och rödt, den andra i amerikansk polerad furu, klädsel rödbrunt redgarnstyg. — Såsom starka och prydnade äro i allmänhet att framhålla föreningens väfnader till möbelaafdelningar.

Modellklänningarna, utställda i centrallokalen, voro detta år i sin genre rätt obetydliga — med undantag för dem, som utgått från fru Starck-Lilienbergs spetskola. I denna lämnas kostnadsfri undervisning och skolans arbeten säljas genom föreningen. Spetskollektionen innefattade klänningsspetsar, kragar och jaboter, jämte spetsar för gardiner, duktyg, m. m. och var synnerligen vacker. Till densamma anslöt sig spetsar med ny teknik: Vedbodalsspetsar, efter kompositioner af fru Starck-Lilienberg — namnet af Vedbodals härad i Dalsland —, hvarest på initiativ af fru Starck-Lilienberg spetsyning blifvit utbredd bland den kvinnliga befolkningen.

Kvinnliga arbetsområden.

En af Fredrika-Bremer-Förbundets förnämsta uppgifter har alltid varit att insamla uppgifter om olika arbetsområden för kvinnor och så stå till tjänst med upplysningar och råd. Förbundet har nu, för att i ännu större utsträckning än hvad som förut kunnat göras, vara till nytta för den kvinnliga ungdomen, som står tvekan inför valet af lefnadsbana, gifvit ut ett litet häfte, betitladt *Kvinnliga arbetsområden*. Uppgifter angående utbildning, löneförhållanden, arbetstillgång m. m. Utan att, som bokens förord säger, vilja uppträda med anspråk på absolut fullständighet, då den lilla boken i sammanträngd form lämnar en översikt öfver utbildning, löneförhållanden, arbetstillgång m. m. inom de kvinnliga yrken, hvarmed förbundet i sin upplysningsverksamhet särskildt haft att syssla, är det lilla häftet en förträfflig vägledning för den arbetssökande kvinnan. Klart

och praktiskt uppställd ger den de bästa upplysningar.

Först kommer Praktiska yrken, med uppgift på utbildningskurser, dessas längd, kursafgifter, inträdes-, fordringar och de utsikter, som finnas för arbetstillgång i de olika yrkena.

Vidare ha vi afdelningen Undervisning, som lämnar besked om skolor och undervisningsanstalter, med upplysningar liksom vid föregående afdelning angående villkor, fordringar och arbetsutsikter.

Nästa afdelning är Sjukvård, hälsovård, med de mest fullständiga uppgifter i allt, som rör dessa områden.

Så komma Socialt arbete, Statens verk, Stockholmstelefon, Bibliotek samt till sist Handels- Bank- och Kontorsverksamhet, alltjämt med omfattande upplysningar angående kurser, kursafgifter, inträdesfordringar och arbetstillgång.

Den förträffliga lilla boken tillhandahålles till ett pris af 25 öre på Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm.

—n.

Kooperationen och Svenska Hem.

Svenska Hems Upplysningsnämnd, som på ett så energiskt och förträffligt sätt tagit sig an uppgiften att göra de kooperativa idéerna kända, har nu åter gifvit ut en broschyr i detta syfte. År 1911 gaf den ut sin första fristående publikation — som bekant har den i de fyra gånger om året utkommande prislistorna äfven haft upplysande artiklar angående Kooperationen — kallad *Kooperationen och kvinnorna*. Den nu utkomna bär titeln *Kooperationen och Svenska Hem*. Några meddelanden från Svenska Hems Upplysningsnämnd och utgör en samling uppsatser, dels om Kooperationen i allmänhet dels direkt om Svenska Hem. Ina Alméns förut meddelade historik öfver Svenska Hem, fortsatt till dato, är en af dem, vidare har Emilia Broomé en varmt erkännansam artikel om Svenska Hems första direktör, fröken Almén, hvilken ju som bekant lämnade denna befattning med 1911 års utgång. Hedvig Gebhard redogör för Andelsaffären Elanto i Helsingfors, det stora kooperativa bageriet, med mejeri som sidogren; redaktör Anders Örne berättar om Ett kooperativt mönsterföretag i Basel, Allgemeiner Consumverein i Basel, som bedrifver en storartad mejerirörelse. Elin Wägner skrifer om Svenska Hem — en vägrödjare, för ordnandet af den svåra frågan lifsmedelshandeln. Smärre uppsatser fylla vidare det lilla häftet, som afslutas med prislistan för den 15 februari 1913.

Annonsera i DAGNY!

Från Balkanhalfön.

“Min hustru är värd tiotusen soldater”. Dessa konung Ferdinands af Bulgarien orö till de utskickade af Röda Korset utnyttjas så mycket som möjligt af de bulgariska kvinnliga suffragisterna för att befordra deras kraf. Ty kriget mellan Turkiet och Balkanstaterna har ökat styrkan i kvinnornas begäran om politisk rösträtt. Medan männen varit ute i kriget, har mycket af det som vanligen anses för männens arbete fallit på kvinnornas lott och utförts väl.

Det skrives exempelvis så i en tidningskorrespondens från Sofia:

Kvinnorna finna sig befordrade till nödvändiga personer. Somliga sopade gatorna, andra körde droskor, några få sökte anställning vid polisen. Tre stycken antogos och började sin tjänstgöring men blefvo snart öfverflödiga. Då flertalet män voro ute i kriget, funnos inga som drucko sig rusiga, inga som slogos, inga som begingo andra oordningar, — poliskonstaplarna hade ingen sysselsättning.

Tjugo kvinnor arbetade i utrikesministeriet; de uppsatte konfidentiella depescher samt visade sig fullt märkliga att bevara de diplomatiska hemligheterna.

Från Serbien har äfven meddelats, att fyrtiotvå kvinnor tjänat som soldater och att två stupat.

I Bulgarien har madame Petroff igångsatt en stor agitation för K. P. R.; hon förbereder en petition till drottningen, däri det framhålles, att den logiska konsekvensen af konungens här oöfvan återgifna yttrande är, att kvinnor måste vara värda samma politiska rättigheter som soldaterna.

Fredrika Bremerstatykommitténs tredje föredrags- och musikafton.

Torsdagen den 3 april hölls den tredje föredrags- och musikaftonen i den serie sådana, som Fredrika Bremerstatykommittén anordnat i Stockholm för insamlande af medel för att resa en staty åt Fredrika Bremer. Det var denna gång en norska, fru Karen Grude-Koht, som talade, öfver Camilla Collett. I ett ypperligt föredrag gaf hon en levande bild af Camilla, allt från uppväxt- och ungdomsåren i Eidsvolds prästgård fram genom den söndringens tid, då brodern, Henrik Vergeland, och hennes älskade, Welhaven, stodo emot hvarandra som förbittrade kämpar för två skilda riktningar. Och vidare fram genom hela hennes växlingsrika, för det mesta sorgfyllda lif, ur hvilket hon dock mäktade bära fram hvad vi ha kvar som oförgämligt minne af Camilla Collett, de böcker som hon skrivit i harmfylldt anfall mot kvinnornas ofrihet och osjälfständighet. Det utomordentligt intressanta föredraget mottogs med starka applåder.

Fru Dagmar Möller avslutade aftonen med att föredraga romanser och sånger af Grieg och Kjerrulf, hvilket med hennes eget utsökt musikaliska ackompanjement blef till en verklig högtidsstund.

Ett samkväm i Margaretaskolan var därefter ordnad.

Kvinnan i den gamla tidens kyrka.

Af docenten E. Linderholm.

III.

Såväl gnosticismen som montanismen hade sålunda medgifvit kvinnan en med männen i det närmaste jämbördig ställning i det religiösa samfundet. De häretiska rörelserna bli härdar för kvinnans emancipationssträfvanden. Man hade ock i de häretiska samfunden, i motsats till urkristendomens nyktra återhållsamhet härutinnan, starkt profiterat af kvinnans, synnerligast i dessa tider, starka disposition för det ekstatiska och mystiska med alla de vidtgående konsekvenser, som däraf kunde följa och äfven följt.

Detta blef för storkyrkan en anledning att ställa sig mycket misstänksam mot välsignelsen af kvinnans aktiva deltagande uti det rent religiösa arbetet, förutom det, att kvinnovärlden visade sig mest mottaglig för allehanda häretiska meningar. Medgifvas måste ock, att kvinnans religiösa verksamhet var mycket vanskelig i en tid, som på grund af hela sin åskådning lätt gaf anledning till det gröfsta missbruk af många kvinnors hysteriskt-ekstatiska disposition och mystiska läggning. Där antikens betraktelse af hithörande ting ännu, såsom i vida kretsar är fallet, lefver kvar, skola också samma risker visa sig förbundna med kvinnans religiösa verksamhet. Först när antikens betraktelse är öfvervunnen och lämnat rum för en djupare, är tiden för kvinnans allmännare religiösa verksamhet inne.

Att den kristna kvinnan i den gamla frikyrkan under loppet af andra århundradet betages sina tidigare rättigheter beror dock icke endast eller ens främst på de häretiska riktningarnas enligt kyrkans mening betänkliga och oriktiga ställning till kvinnans verksamhet, utan på själva den inre organisatoriska och samfundsmässiga ombildning, som frikyrkan med en inre nödvändighet genomgick alltifrån det 2:dra århundradets ingång. (Se härom min framställning om statskyrkans uppkomst i tidskr. *Bibelforskaren* d. å.). Såväl gnosticismen som montanismen påskyndade denna ombildning. Frikyrkan lämnar under århundradets gång den tidigare urkristna karismatiska församlingsordningen med dess många möjligheter äfven för vildt främmande idéers inträngande under profetismens skydd och skapar sig en rättslig kyrkofattning med fasta lifstidsämbeten. Gent emot gnosticisism och montanism samt alla häretiska riktningar samlar man sig nu omkring biskop, dopbekännelse eller trosregel och slutligen kanon. Samtidigt börjar kyrkan att bli något institutionellt, en nådes- och frälsningsanstalt för de kristnas massa och icke ett samfund af heliga, af likaberättigade troende bröder och systrar såsom i urkristen tid. Heligheten häfdas alltfört, men den öfverflyttas från de levande andefyllda personligheterna på institutionen och dess ämbete. Det enrådande biskopsämbetets bärare gör med ämbetets rätt anspråk på att utan vidare ensam äga och förvalta all den religiösa

myndighet och alla de religiösa funktioner, hvilka i urkristen tid hvilat på verklig andebegåfning eller karismata. Så uppstår småningom redan i frikyrkan en mäktig kyrklig hierarki under biskopens lydno med olika befogenheter och ämbetsgrader. Församlingarna, som för öfrigt förvärldsligats, regera sig icke längre själfva utan regeras utaf sitt prästerskap. Det allmänna kristna prästadömet och lärofriheten försvinner, och lekmännen förlora, praktiskt taget, hela sitt forna inflytande. Kyrkan har redan i sin sista tid som frikyrka blifvit prästkyrka. Det var i denna utveckling till ortodoxi och hierarki, som lekmännen miste sina ursprungliga religiösa rättigheter, och det säger sig själf, att kvinnan så mycket mera måste dela samma öde.

Till kvinnans förlust af sina tidigare rättigheter och friheter medverkade nämligen allmänt kulturella förhållanden, såsom också alltid torde bli fallet med hänsyn till hennes religiösa verksamhet i hvad religion det vara må. Betänkligheter mot kvinnans offentliga uppträdande måste naturligtvis göra sig gällande i denna slöjans tidsålder, synnerligast där ekstasen kom till. I Västern, där det romerska begreppet om ämbetsvärdigheten gjorde sig gällande, blef ock motståndet mot kvinnans offentliga uppträdande starkast. Vidare inverkade den urgamla traditionen om kvinnans kulturella och sacerdotala eller prästerliga inkompetens, om hvilken Tertullianus erinrar, då kvinnorna i Kartagos församling gjorde anspråk på att få förvalta sakramenten. Ambrosius och Epiphanius anlägga senare samma synpunkt och kunde så mycket säkrare göra det, som ingen urkristen tradition fanns för ett kvinnans sacerdotala ämbete. Också vann kvinnan aldrig rätt att förvalta sakramenten. Senare fall af kvinnligt biträde vid nattvarden i t. ex. den gammaliriska kyrkan och äfven i Gallien äro rena undantag, i Gallien beroende af inverkan från priskillianismens häretiska åskådning. Vid det andra århundradets slut kan man anse, att kvinnan i storkyrkan förlorat sin tidigare rätt att deltaga i den religiösa verksamheten. Tertullianus förklarar vid denna tid uttryckligen, att kvinnan icke ägde rätt att tala och lära, än mindre att döpa och utdela nattvarden. Sannolikt är det till det andra århundradet vi ha att förlägga förbudet i 1 Kor. 14 och 1 Tim. 2 för kvinnan att tala och lära i församlingen. Utan motstånd hafva frikyrkans kvinnor icke fogat sig i denna passiva roll, men ändra utvecklingens riktning förmådde de icke.

Alldeles undvara kvinnans tjänst kunde man dock t. v. icke. Redan i slutet af första århundradet, alltså i urkristen tid, hade man, såsom framgår af 1 Tim. 5, inrättat ett kyrkligt änkestånd af oförvittliga äldre änkor, senare öppet äfven för ogifta kvinnor. Detta "änkestånd" synes ha utgjort ett kvinnligt diakonat med uppgift att vårda sig om barn och sjuka kvinnor samt äfven biträda vid kvinnors dop. Kanske har detta kyrkliga änkestånds medlemmar äfven haft att utöfva någon uppsikt och tillsyn öfver församlingarnas kvinnliga medlemmar och alltså fungerat såsom ett slags kvinnliga äldste. Upplysningarna om detta änkestånds uppgifter och verksamhet

äro för öfrigt sparsamma och meningarna om detta stånd därför mycket delade. Ännu omkr. år 200 består emellertid detta kvinnliga kyrkoämbete öfverallt i kyrkan, men under 200-talet försvinner äfven denna form af kvinnligt församlingsarbete. Det kyrkliga ämbetet fick nu en allt starkare utpräglad sacerdotall eller prästerlig karaktär och förbjöd därför hvarje form af ett kvinnligt kyrkoämbete inom kyrkan. I Östern öfvergå änkeståndets uppgifter med vissa modifieringar och inskränkningar till diakonissorna, hvilkas, till synes mindre såsom kyrkligt ämbete bestämda, tjänst håller sig ända in i medeltiden. Munkväsendets stränga asketism hade funnit kvinnans tjänst i församlingen öfverflödigt och opassande och förvisade därför den religiösa kvinnan till klostret såsom hennes rätta värld.

Resultatet af det sagda är alltså det, att hierarki och klerikalism, gynnade af det allmänna kulturläget, redan under frikyrkotiden, fullständigt i Västern, i det närmaste äfven i Östern, gjort slut på kvinnans alla religiösa och kyrkliga befogenheter från urkristendomens dagar och anvisat henne en passiv roll i församlingslif och församlingsarbete, liksom man så gjort med lekmännen i allmänhet.

Upprättandet af den romerska statskyrkan medförde äfven för den kristna kvinnan i mångt och mycket en ny ställning. Kristendomen blef nu statsreligion och därmed voro martyriets dagar förbi. Männen öfvergå nu i alla folklager till kristendomen och härmed försvinna allt mera de blandade äktenskapens svårigheter. Vidare minskas det stora överskottet af ogifta kristna kvinnor. Ut sättandet af barn, som till följe af antikens värdesättning af kvinnan i första hand gått ut öfver kvinnokönet, blir nu förbjudet. Lagstiftningen börjar omdanas efter kristliga principer äfven med hänsyn till äktenskapets ingående och upplösning. Sålunda försvåras äktenskapsskillnaden och förbjudes konkubinaten. Dock kan icke sägas, att kyrkan mäktade skapa någon etiskt djupare uppfattning af äktenskapet och familjelifvet. Munkväsendets och munkreligionens virginitetsdyrkan medför tvärtom ett ödesdigert nedsättande af äktenskapet och i strid mot evangeliet och urkristendomen betraktas det äktenskapliga samlifvet snarast såsom något syndigt. En Hieronymus kan icke nog karikera makans, moderns och husmoderns plikter. Härtill kom å ena sidan, att mödrar nu kunde helt enkelt öfvergifva sina barn för att i klosterlifvet vinna en förment högre helighet. Så upplöstes familjelifvet under asketismens inflytande. Å andra sidan hämnar sig denna onatur med svåra sedliga förvillelser utom äktenskapet, äfven under religionens täckmantel. Olyckligast var att förhållandet mellan man och kvinna för långa, långa tider dragits in under en skef och oriktig synpunkt!

Men trots naturvidrighet och trots sin upprifning af familjelifvet eröfrar munkreligionen det senantika samhället. Munkreligionens asketism, som icke var af kristet ursprung, kan, såsom mig synes, betraktas såsom det ur hedendomens eget lif gångna bakslaget mot senantikens lättsinne och sedeslöshet. I den mån, som kristendomen förvärldligas och kyrkan förstatligas, eröfrar munkreligio-

Arbeta för Dagny

genom att gynna dess annonsörer

nen med sin asketism äfven kristenhetens allvarligare människor.

Så låg det i sakens natur, att äfven kvinnovärlden och framför allt den förnäma, som sett nog af det raffinerade njutningslifvet, nu under inflytande också af den nya asketiska förkunnelsens virginitetskult och Maria-dyrkan ryckes med i den asketiska rörelsen trots dess i grunden mot kvinnan fientliga åskådning. Lyckobegreppet, som ju oändligen växlat och växlar, förändras, och många bildade och förnäma romarinnor, som ju ock för sin asketiska åskådning kunde finna en viss anknytning i den tradition, som var förbunden med de vestaliska jungfrurna, söka nu sin lycka i den asketiska religiositeten. Världsflykt och klosterlif hålla sitt intåg bland kyrkans kvinnor. En förnäm romersk änka, Marcella, var den första i Roms adliga värld, som öfvergick till det nya lifvet, och hennes palats på Aventinen blef medelpunkten för ett antal likasinnade kvinnor ur de högre kretsarna. Marcella och hennes vänner hängäfvog sig dock icke åt den strängaste askesen och världsflykten. Skriftstudium, litterära och vetenskapliga intressen voro icke främmande för dessa fint bildade kvinnor. Andra slöto sig däremot till den strängare askesens riktning. Så Asella, som redan 344, blott 10-årig, hade börjat lefva ett strängt nunnelif. Den store kyrkofursten Ambrosius' syster Marcellina tog slöjan i Rom 353. Kloster synas ha uppstått först på 370-talet, då den ädla Melania efter förlusten af man och barn begaf sig till Jerusalem för att där lefva och verka för det nya lifvet. Något senare öfvergingo den förnäma romarinnan Paula och hennes båda unga döttrar Bläsilla och Eustochium under påverkan af Hieronymus till den stränga askesen. Men då Bläsilla till följd häraf dog i förtid, uppretades folkstämningen, så att Hieronymus och hans trogna måste bege sig till Orienten igen. Den yngre generation, som hängaf sig åt den asketiska religiositeten, upptog Marcellas intressen och kunde så mycket säkrare göra detta, som Augustinus och Ambrosius genom sitt inflytande med det asketiska förbundet bibliska och klassiska intressen samt en rik kärleksverksamhet, hvadan Västerens kloster från början fingo en prägel, som var ägnad att göra dem till härdar för bildning och kärleksarbete. Den förutnämnda Melanias likanämnda dotterdotter grundade jämte sin man ett flertal kloster i södra Italien. I norra Italien var Ambrosius klosterväsendets främste gynnare. Den nya formen för den kristna kvinnans speciella öfning af det religiösa lifvet var för långa tider funnen. Hennes plats blef icke hemmet eller församlingen utan klostret.

Den ställning af religiös omyndighet, i hvilken den kristna kvinnan blifvit försatt, kunde emellertid icke hindra, att hon i vissa lefnadsställningar fortfarande kunde komma att utöfva ett betydande inflytande i eller öfver kyrkan. Högre bildning, social ställning och förmögenhet gjorde, såsom vi se exempelvis i en del skismatiska rörelser, detta möjligt, än till skada och än till gagn. Det största kvinnliga inflytandet i kyrkliga ting tillfaller dock nu efter statskyrkans upprättande drottningarna och

furstinnorna. Placidia, Theodosius den stores värdiga dotter, ledde som kejsarmoder länge Västerens öden under 400-talets första hälft. Brorsdottern, den med stora härskargåvor utrustade Pulcheria, dotter till kejsar Arkadius, förde i Östern förmyndarregeringen för sin yngre broder Theodosius II och gjorde sig äfven under dennes regemente starkt gällande. Med Pulcheria kom emellertid, rike och kyrka till allt annat än fromma, munkreligionen på tronen, ty denna furstinna var nunna och förvandlade det kejsarliga palatset hart när till ett kloster, själf en nitisk och mäktig bundsförvant för ortodoxa och munkar i de pågående förbittrade och hänsynslösa dogmatiska striderna och, såsom naturligt var, härvid mera ledd än ledande. Broderns af henne själf föreslagna äktenskap med den atenska professorsdottern Athenais, i dopet nämnd Evdokia, skaffade emellertid Pulcheria en motståndarinna i den nya kejsarinnan. Den rikf begåfvade Evdokia hade nämligen fått en hellenistisk filosofisk uppfostran, som äfven efter öfvergången till kristendomen gjorde henne till Pulcherias religiösa motsats. Evdokias kristna åskådning hade dock för mycket af hellenismen och dess fria syn uti sig för att i längden kunna bestå i den våldsamma kampen mellan de religiösa partierna. Pulcheria, som en tid måst lämna hofvet, återvinner sitt inflytande och intar tronen vid broderns död 450, snart i skenäktenskap förenad med en åldrig senator. Pulcherias regemente slöts snart genom hennes död, men hon hade dessförinnan hunnit gifva sitt stöd åt den västerländska ortodoxi, som i strid mot Österens åskådning genomdref kalcedonensemötets beslut 452, hvilket i det väsentliga utgör afslutningen på den gamla kyrkans stora dogmbildning och genom sin inre strid emot Österens teologi blef den kil, som omsider skulle spränga isär kyrkan i en öster- och en västerländsk, en grekisk och en romersk kyrka.

Pulcheria och Evdokia äro båda typer för det olika inflytande, som kristna furstinnor alltsedan deras dagar utöfvat inom sina kyrkor. I allmänhet finna vi också redan i den gamla kyrkans tid de olika religiösa kvinnotyper, som vi sedan alltjämt finna inom kristendomen. Särskildt känna vi igen de båda ytterlighetstyperna: å ena sidan, såsom hos Pulcheria, den bigotta, med ortodoxien och dess ytterligheter förbundna, å andra sidan, såsom hos Philumene, Maximilla och Priskilla den svärmiskt ekstatiske med häresien förbundna kvinnan, den förra passiv och ledd, den senare aktiv och ledande.

Det var, såsom nu torde stå klart, en mångfald historiska faktorer, hvilka i den gamla kyrkans tid samverkade till att göra den kristna kvinnans ställning sådan den blef. Endast en ny kultur, som höjde sig öfver antikens, har kunnat göra en ändring i uppfattningen af den kristna kvinnans religiösa ställning. För medeltiden var denna bestämd genom den gamla kyrkans nu tecknade utveckling i förhållande till kvinnan. Den religiösa kvinnan är förvisad till klostret, och i den allmänna betraktelsen af kvinnan har orientalismen segrat och medfört, att hon stundom betraktas såsom ett örent väsen. I den germanska världen, som nu kristnas, hade emel-

lertid kvinnan en aktad och ärad ställning, hvilket kommer dess kristna furstinnor till godo. Germanernas och icke minst våra egna hedniska förfäders kristnande var mestadels kungars och höfdingars verk och i hvarje fall något utan deras bifall och bistånd utförbart. Men bakom deras verk står ofta en kristen prinsessa eller drottning, som gjort kristen mission till villkor för sitt jaord till en hednisk konung eller storman. Så stod en norsk prinsessa bakom grundläggningen af den västsvenska mission, som blef afgörande för vårt lands kristnande. För öfrigt går ju i medeltidskyrkan bredvid det asketiskt bestämda kvinnoföraktet en nog så stark praktisk religiös kvinnodyrkan, som låter klostrens heliga kvinnor vinna ett betydande inflytande. Det är tillräckligt att här erinra om den heliga Birgitta. Liksom genom en nemesis feminina kommer Mariakulten att intaga en central plats uti religiositeten och inför åter det kvinnliga elementet nära nog i själva gudomen. Maria blir guda-modern och himladrottningen. Men äfven härtill skedde till följe af den dogmatiska utvecklingen begynnelsen redan i den gamla kyrkan. I allt väsentligt har dess och icke Jesu och urkristendomens ståndpunkt blifvit bestämmande för kvinnans allmänna och religiösa ställning i den kristna världen ända intill renässansen och reformationen samt deras konsekventa utveckling i modern tid.

Föreningsmeddelanden.

Stockholms F. K. P. R. hade måndagen den 31 mars årsmöte. Ett sedan föregående möte hvilande stadgeändringsförslag, gående ut på att en lägre årsafgift af 50 öre skulle vid sidan af 1-kronasafgiften bestämmas, antogs. Därefter företogs val af styrelse, hvarvid återvaldes fröken Signe Bergman, fru A. Faustman, fru Karin Holmgren, fru Amanda Horney, fröken Gertrud af Klintberg, fru Carola Sahl von Koch, fröken Anna Lindhagen, fröken Anna Ljungberg, friherrinnan Ebba Palmstierna, fru Hilda Sachs, d:r Alma Sundquist, fröken Anna Åkerberg och nyvaldes fru Ella Billing, fröken Helene Philipson, fru Elisabeth Wærn-Bugge med fröken Eva Lychou, med. kand. Hjördis Nilsson och fru Hildur Kjörling till suppleanter.

Till revisorer valdes fröken Hulda Wahlström och d:r Eva Ramstedt med fröken Alfhild Lamm och fröken Anna Bildmark till suppleanter.

Föredrag med skioptikonbilder hölls därpå af fru Lujza Lamács Daniel från Ungern, som på svenska talade om sommarens rösträttskongress i Budapest.

Yrkesinspektören fru Betsy Kjelsberg från Drammen yttrade några ord om de norska kvinnornas vissa hopp att deras politiska rösträtt nästa år skall vara utsträckt till alla landets kvinnor.

Karlskoga F. K. P. R. hade den 30 mars anordnat offentligt möte, hvarvid fr. Ily Leffler uppläste dr Wahlströms föredrag om Fredrika Bremer med förevisande af därtill hörande skioptikonbilder. Ordf. påminde om den pågående insamlingen för Fredrika Bremerstatyn och framlade listor för tecknande af bidrag till densamma.

Privata h. lärarinneseminariet i Lund

Ansökningar om inträde i afd. I h. t. 1913 böra vara inlämnade senast före 10 juni.

Nästkommande läsår hålles vid seminariet en studiekurs för lärarinnor, som vilja vidare utbilda sig för **litteraturundervisning**. Förutsättning: att ha genomgått h. lärarinneseminarium el. äga motsvarande kunskaper. Anmälan om deltagande i kursen helst före maj.

Närmare upplysningar lämnas af seminariets föreståndarinna.

Styrelsen.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller 7½ öre pr mm.)

Ung dam,

från allvarligt hem, med god uppfostran önskar plats i Stockholm som sällskap och hjälp hos ensam äldre dam. Tacksam för svar märkt "D. S. 90", Sv. Dagbladet, f. v. b.

Bildad 27 års flicka

barnkär, van vid undervisning, kunnig i matlagning, sömnad och öfriga husliga bestyr önskar plats i början af juni. Goda rekommendationer. Svar märkt "M-d". Vänersborg.

23-årig flicka

som genomgått praktisk och teoretisk kurs å lasarett, önskar fr. o. m. 1 maj plats som hjälp och sällskap åt sjuklig person. Är villig medfölja till badort eller dylikt. Svar emotes tacksamt märkt "Sjuksköterska", p. r. Kristianstad.

I hem där husmor saknas

önskar bättre flicka plats. Helst där barn finnes. Kunnig i sömnad och för öfrigt allt som förekommer i ett hem. Ref. fin. Svar till "35 år", Tidningsk., Norrtullsgatan 7.

Värdinna

fullt kompetent, bildad och sympatisk önskar snarast befattning i ett finare hem. Högsta ref. Svar till E. Å Sv. Dagbladets kontor.

Bildad, musikalisk flicka,

praktisk, arbetsam och som genomgått hushållsskola, önskar plats i familj som hjälp och sällskap eller som skrifbiträde. Rek. finnas. Svar till "20 år", Svenska Dagbladets exp.

LEDIGA PLATSER.

Småskollärarinnor!

Vid Karlsborgs småskola (litt. a) erfordras en vikarie genast. Lön efter 700 kr. pr år i ett för allt (inberäknadt slöjdarfvo-de). Tjänstgöringstiden blir 2 månad. Ansökan insändes ofördröjligen under adress

Förste läraren *B. Kärrlander.*
Karlsborg.

Två lärarinnebefattningar

vid folkskolor (litt. F) i Ovan-sjö skoldistrikt sökas hos skol-rådet inom 60 dagar från första kungörandet i Post- och Inrikes tidningar.

Lön enligt lag. Barnantalet ringa.

Ovansjö & Kungsgården i Gäfleborgs län den 26 februa-ri 1913.

Skolrådet.

Genast

får pliktrogen lärarinna plats å landet att und. 3 mdr. läsa 1:a o. 3:e förbered. kurs med 2:ne flickor. Sökande äga allvar, förete läkareintyg, löneanspråk. Svar till: "Helst något musik", Hofva.

Verkligt intelligent ung Dam,

kunnig i franska, tyska o. engelska, helst äfven i bokföring, får plats på kontor att sköta kassa och biträda vid korrespondens. Egenhändiga ansökningar till M. S. 5/4 13⁷⁷, poste restan-te, postkontoret Lilla Nygatan. Tillträde genast.

En ordinarie folkskollärarinnetjänst

vid Eugeniahemmets folkskola, Solna församling, är till ansökan ledig, senast 1 maj. Plat-sen skall tillträdas 15 augusti och ansökningshandlingar insändas till

Föreståndarinnan.
Adr. Eugeniahemmet, Stockholm.

Det är nu öfver 40 år sedan den första vid fabriken tillverkade symmaskinen lämnade Husqvarna och under hela denna tid har fabriken ej lämnat någon möda ospard eller skytt några kostnader, då det gällt att fullkomna fabrikatet samt alltid följt med sin tid och tillämpat alla de uppfinningar och verkliga förbättringar, som under årens lopp framkommit inom symmaskinsindustrien. Resultatet har också blifvit att

Husqvarna
Symaskiner

numera räknas bland de främsta, som frambringas. De tillverkas i flera typer och utföranden, så att de kunna erhållas efter hvars och ens behof samt säljas såväl kontant som på förmånliga afbetalningsvillkor.

Annonsera i DAGNY!

ROHTLIEB & COMP.

Innehafvare:
Öfversättarinnan Emilie Kullman.
Kontor:
Nybrogatan 26, Stockholm.
Prima Anthracit i olika korsningar.
Hushållskol, Cokes,
Marie-Briketter till billigaste priser.
Riks. Tel. 40 62. Allm. Tel. 78 39.

Lektioner i Linnesömnad

(äfvén blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.

Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 44 90, ev. 40 83.

Wiréns China Pomada, välgörande för hårväxten.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Sprid DAGNY!

Föreningen
Handarbetets Vänners
väf- och syskola

15 Jan.—15 Juni.

H. kurs — med kompetensvärde —
för handarbetslärarinnor

1 Febr.—31 Maj.

Till lärarinnekursens föreläsningar äger konstintresserad ungdom tillträde som extra elever.

Prospekt och upplysningar.

5 Birjer Jarlsгатan 5, Stockholm.

Collan-Oljan,

världens förnämsta läderpreservativ, gör skodonen *absolut vattentäta* och *minst dubbelt varaktiga*. Finnes öfverallt å 0:75 och 1:25 pr flaska.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN, T. OLSEN, Stockholm.

Kvinnliga Juridiska Byrån, Wallingatan 12.

Kontorstid 10—3. Utför alla slags juridiska uppdrag. A. T. 186 36

Andelsägare i Föreningen Dagny

kallas till ordinarie sammanträde tisdagen den 29 april kl. 7.30 e. m. å Fredrika-Bremer-Förbundets lokal, Klarabergsgatan 48, Stockholm.

STYRELSEN.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

En af våra största kvinnofrågor.

Folkpensioneringsförslaget.

Svensk Hemslöjds vårutställning.

Kvinnliga arbetsområden.

Kooperationen och Svenska Hem.

Från Balkanhalfön.

Kvinnan i den gamla tidens kyrka. III. Af docenten E. Linderholm.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Insänd litteratur.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.